

ואשי ישראל תקבל ברצון - מנחות קי

בתפילת עמידה, בברכת עבודה (רצה), אנחנו אומרים: "וְהָשֵׁב אֶת הָעֲבוֹדָה לְדַבֵּיר בֵּיתְךָ וְאֲשִׁי יִשְׂרָאֵל וּתְפַלְתֶּם בְּאַהֲבָה תִּקְבַּל בְּרָצוֹן".

בפשטות, אנחנו מבקשים מה' לקבל את הקרבנות (אישים) שעם ישראל מקריב. אולם נשאלת השאלה: הרי כיום אין קרבנות (ולכן אנחנו מבקשים "וְהָשֵׁב אֶת הָעֲבוֹדָה לְדַבֵּיר בֵּיתְךָ"), כיצד אם כן אנחנו מבקשים מה' לקבל באהבה את הקרבנות?

שאלה נוספת שיש לשאול, כיצד לפסק (לחלק) את המשפט המצוטט? יש שתי אפשרויות:

1. המילים "וְאֲשִׁי יִשְׂרָאֵל" מתחברות לחלקו השני של המשפט "וְאֲשִׁי יִשְׂרָאֵל וּתְפַלְתֶּם בְּאַהֲבָה תִּקְבַּל בְּרָצוֹן".

2. שתי המילים מסיימות את חלקו הראשון של המשפט: "וְהָשֵׁב אֶת הָעֲבוֹדָה לְדַבֵּיר בֵּיתְךָ וְאֲשִׁי יִשְׂרָאֵל" (כלומר, תשיב את העבודה וגם את אשי ישראל)? כמובן שצורת חלוקת המשפט, תלויה בשאלה איך נסביר את המשפט.

במסכת מנחות (בדף האחרון), ישנה מימרה מדהימה של רב גידל בשם רב: "אָמַר רַב גִּידֵל אָמַר רַב: זֶה מִזְבַּח בְּנוֹי, וּמִיכָאֵל שֶׁר הַגְּדוֹל עוֹמֵד וּמִקְרִיב עָלָיו קֶרֶבֶן" (מנחות קי).

מסבירים בתוספות: "מדרשות חלוקין. יש מי שאומר **נשמותיהן של צדיקים**, ויש מי שאומר, כבשים של אש" (תוספות ד"ה "ומיכאל שר הגדול" - התוספות האחרון של מסכת מנחות). לפי הפירוש הראשון, מיכאל מקריב על המזבח בשמים את נשמותיהם של צדיקי ישראל.

ממשיך תוספות ואומר: "והיינו דאמרינן בשמונה עשרה בעבודה, 'ואשי ישראל ותפלתם מהרה באהבה תקבל ברצון'". כלומר, לפי תוספות, כאשר אנחנו אומרים "וְאֲשִׁי יִשְׂרָאֵל ... בְּאַהֲבָה תִּקְבַּל בְּרָצוֹן", אנחנו מבקשים מה' שיקבל באהבה את **נשמות ישראל שמיכאל מקריב על המזבח בשמים**.

אמנם, בהמשך מביא התוספות הסבר נוסף שלפיו המילים "וְאֲשִׁי יִשְׂרָאֵל" מתחברות לחלקו הראשון של המשפט: "ויש אומרים, דקאי אדלעיל, והשב את העבודה לדביר ביתך ואשי ישראל". כלומר, לפי פירוש זה המילים "ואשי ישראל" מחוברות ומשלימות את הבקשה בחלקו הראשון של המשפט.

הטור (או"ח סימן קכ), מביא את שני הפירושים של תוספות, ומוסיף גם הסבר נוסף:

- ואשי ישראל וכו': ואע"פ שאין עתה עבודה, מתפללין על התפלה שהיא במקום הקרבן שתתקבל ברצון לפני הש"י.

- ובמדרש יש, מיכאל שר הגדול מקריב נשמתן של צדיקים על המזבח של מעלה ועל זה תיקנו ואשי ישראל.

- ויש מפרשים אותו על מה שלמעלה ממנו, והכי פירושו, 'והשב העבודה לדביר ביתך ואשי ישראל'. ותפלתם תקבל ברצון' תחילת דבר הוא".

בית יוסף מעיר על הפירוש השני: "לפי" הכי פירושו, ואשי ישראל, כלומר אנשי ישראל הנקרבים על יד מיכאל, או יהיה מלשון אשה ריח ניחות, כלומר קרבנות ישראל, דהיינו נפשותיהן, שהן עצמן נקרבות על ידי מיכאל, גם תפלתם של ישראל הכל תקבל ברצון".

הט"ז (על השו"ע) מביא את שלושת הפירושים שהביא הטור, מקשה על הפירוש הראשון והשלישי, ומסיים: "ע"כ, הפירוש האמצעי הוא המובחר מכולם" (ט"ז קכ א).

המשנה ברורה מביא את דברי הטור ואת העדפתו של הט"ז, ומסיים: "אבל הגר"א כתב שהעיקר כפי האחרון" (משנה ברורה ק"כ א).

המסקנה שלי מדיון זה היא, עד כמה יש להתייחס בכובד ראש לדברי האגדה שבתלמוד, שיש להם גם השפעה על ההלכה ועל קביעת נוסח התפילה.

zviaya@gmail.com